UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioan. Crombecii Societatis Iesv Presbyteri De Stvdio Perfectionis Libri Dvo

Crombecius, Johannes

Mogvntiæ, 1614

XXVI. Vitam spiritualem seu gratiæ & dici & vero moueri debere à spiritu, eodemque ab aliis discerni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-51132

Visual Library

homo peccato mortuus, Deo & gratiæ ipſius
uiuiſcat: de qua vita modo dicendum erit.

Cap. XXVI.

*Vitam ſpiritualem ſeu gratiæ & dici & ...
moueri debere à ſpiritu, eodemque ab
aliis diſcerni.*

16. VItam in anima noſtra reperiri quæ
ſit à vita naturali, tam Chriſtianis ...
tum eſſe ſtatuo, vt idipſum ſole clarius vi...
poſſit: ſed quia pauci in hanc regiam, præ...
tia ſummi Regis illuſtriſſimam, ingredi...
aſſueti tenebris mundi huius, nec ſine do...
hunc ſplendorem ferunt, radios vero in...
nullo modo poſſunt; ideo caligantes oculi...
rem fugiunt, dolorem exhorreſcunt. Si qu...
videndum eis eſt, vtuntur ſole qui terram ...
diat; vtuntur oculis ſubinde intellectu & ra...
ne, etſi multi perraro, imaginatione plurimi...
in pleriſque rebus: quid mirum ſi cæcutiant...
ſolis interni ſplendorem, ſi lippientes præ...
gantur oculi, ſi acie palpitent? noctuæ e...
ſunt, & tenebras amantes lucem fugiunt, la...
remque excutientes ſuauiſſimo Dei lumine ...
uantur. Hi ergo iuuandi ſunt: idcirco vitam ...
turalem deſcripſimus, vt ſimilitudine qua...
ſpiritualem poſſint agnoſcere.

Spirituales pauci cur eſſe velint.

17. Nihil euidentius à Scriptura aſſeritur, ...
Patribus. Dicit enim D. Ioannes, *nos* ideo ...

Vitam eſſe in nobis

atos eſſe de morte ad vitam, quoniam diligimus fra- *ſpiritua-*
tres. Mortui enim ſumus, non vita corporali *lem.*
defuncti, ſed peccati vita decuſſa in vitam me- *1. Ioan. 3.*
liorem tranſlati; quod D. Paulus euidentius ex-
plicat his verbis: *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcon-*
dita eſt cum Chriſto in Deo. Non ita oculis patet; *Col. 3.*
quia in Deo, qui huius vitæ pars eſt præcipua,
latet: ſpiritus enim Deus eſt; & vita hæc ſpiri-
tualis, non corporalis. *Cum* autem *Chriſtus appa-* *Ibidem.*
ruerit vita noſtra, tunc & nos apparebimus cum ipſo
in gloria. At qui ſunt huius vitæ auctores? qui pa-
rentes? *Ex Deo nati ſunt*, ait Ioannes. & alibi: *Nos* *Ioan. 1.*
filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. quia *1. Ioan. 3.*
vita noſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. nati, *Col. 3.*
inquam, *non ex ſanguinibus, neque ex voluntate car-* *Ioan 1.*
nis, neque ex voluntate viri, ſed *renati ex aqua &*
ſpiritu ſancto, in vtero matris noſtræ Eccleſiæ, *Ioan 3.*
quam *Chriſtus* impenſe *dilexit, & ſeipſum tradidit* *Epheſ 5.*
pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans lauacro aquæ in
verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam,
non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hu-
iuſmodi, ſed vt ſit ſancta & immaculata; & vt nos ſi-
militer ſancti ſimus, nati ex ſanctiſſimo patre &
ſancta matre, ſponſa Chriſti, *columna & firma-* *1. Tim. 3.*
mento veritatis.

Hæc vita rationalis eſt; hoc enim ſupponitur:
eſt namque ſpiritualis, ornamentum ac PERFE-
CTIO vitæ naturalis. Hinc nos hortatur Apo-
ſtolus, vt rationabile ſit obſequium noſtrum;
& addit, *ne conformemur huic ſæculo, ſed reforme-* *Rom. 12.*
mur in nouitate ſenſus noſtri: quibus verbis indi-
cat naturalem vitam eſſe deformatam, refor-

mari

mari vero poſſe ac perfici per ſpiritualem;
ſibus quoque inueteratis nouos ſenſus ſu
tuendos: nam & hæc vita ſenſus habet;
quin cur diceret Dauid, *Guſtate & videte quo*
ſuauis eſt Dominus? & ſi odoratum non habe
cur diceret Sapientia, *Ego quaſi vitis fructi*
ſuauitatem odoris? & ſi tactus voluptate no
peretur, cur anima amantiſſimo ſuo Do
diceret, *Oſculetur me oſculo oris ſui*? & ſi a
non vteretur, cur Dauid ſe ad audiendum e
taret, dicens. *Audiam quid loquatur in me Do*
Deus? Signum item vitæ eſt motus: manda
tem Deus Abrahamo, *Ambula coram me,*
perfectus. Noe quoque, pater eius, cum Deo
bulaſſe dicitur; ſicut & Enoch. Denique Apo
lus hortatur nos, vt *in nouitate vitæ ambul*
& addit circumſtantias, *Sicut in die* (inquit
neſte, ne vlla nocturna, indecens, & inde
conuerſatio intuentium oculis diſplicea.
ſpiratio etiam vitæ indicium eſt: & Rex D
Os, inquit, *meum aperui, & attraxi ſpiritum:*
pe, *quia mandata tua deſiderabam*. Vt enim an
lia in aere viuentia ſpiritum cordi refocilla
attrahunt ac remittunt: ſic ij qui vitam de
trahunt, requirunt aerem diuinum, diuini Sp
tus refocillationem, quo confortatur hom
cor; quod fit cum vltro citroq; homo Dei
luntati ſummo deſiderio acquieſcit, & Deus
ciſſim voluntatem timentium ſe facit, depre
tiones eorum exaudit, & ſaluos eos efficit.

18\. Qui viuunt naturalem vitam, eam alim
to ſuſtentant. Huic vitæ, quam in Baptiſmi fo

adi

Margin notes:

- *Vita ſpiritualis ſenſus & functiones.*
- 1\. *Viſus.*
- 2\. *Guſtus.*
- *Pſal. 33.*
- 3\. *Odoratus.*
- *Eccl. 24.*
- 4\. *Tactus.*
- *Cant. 1.*
- 5\. *Auditus.*
- *Pſal 84.*
- *Gen. 17.*
- 6\. *Ambulatio.*
- *Gen. 6.*
- *Rom. 6.*
- *Rom. 13.*
- 7\. *Reſpiratio.*
- *Pſal. 118.*
- *Pſal. 144.*
- 8\. *Natiuitas ſeu*

adipiſcimur, paratus cibus eſt; & animis ſua quoque cibi potuſque appetentia eſt. *Qui* enim *edunt me*, ait Sapientia, *adhuc eſurient*; *& qui bibunt me, adhuc ſitient.* Sed pueris cibi molliores conueniunt; idcirco Sacramento Confirmationis muniuntur ac roborantur, atque ideo dicitur paruulis: *Cibus ſum grandium: creſce, & manducabis me. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi: ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* Si quis in morbum incidat, ei medicamento opus eſt: & morbis animi ſuum remedium eſt, cum refrigerio ſpiritus, & ſolatio ſpiritualium medicorum. Inſufflauit enim Dominus, medicus orbis, Spiritum ſanctum in Apoſtolos, vt & peccatum remitterent, & ſanarent ægrotos, ac hilarentur: & ad abſtergendas morborum reliquias Vnctio extrema relicta nobis eſt; quæ etiam vires confert ad hoſtis inſidias detegendas, eumque in extrema lucta debellandum. Sed quid ſi patres deſint, qui ſpirituales filios generent? Non ſane deſunt; cur alioqui Ioannes Apoſtolus diceret: *Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, ſed opere & veritate?* & D. Paulus: *Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* Item: *Si decem millia pædagogorum habeatis in Chriſto, ſed non multos patres; nam in Chriſto* IESV *per Euangelium ego vos genui.* Verum quia generatio ſpiritualis naturalem præſupponit, &, qui naſcũtur denuo, primum naſci corporaliter debent; ideo huic propagationi nõ deeſt ſuus quoque fructus vberrimus, vt & parentes ſimul naturales

Baptiſmus.
Eccl 24.
9. Cibus paruulorum & grandium, ſeu Confirmatio & Euchariſtia.
Aug. lib 7. Confeſſ. c. 10.
Ioan 6.
10. Medicina morborum, Pœnitentia & extrema Vnctio.
Ioan. 20.
11. Filiorũ propagatio Ordo & Matrimonium.
1. Ioan. 3.
Gal. 4.
1. Cor. 4.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

turales ſint & Chriſtiani genitores; quam vi
tem ac donum in contractu ac Sacramento M
trimonij iuſti recipiunt, ad augendam vi
quam in ſe continent, eamque fouendam in
bole, quam ex aquis Baptiſmi, ſubmerſo pe
to originis, tanquam nouam prolem Dei q
lium ſuſceperunt.

12. Analogia vitæ naturalis & ſpiritualis, atque huius partes.

19. Sed ad vitæ huius principia propius a
damus. Anima noſtra vitæ naturalis prim
principium eſt: propter quod actus primu
Ariſtotele definitur. Vt ergo illa iuncta co
vitam humanam efficit; ſic & gratia; iu
animæ noſtræ, vitam ſpiritualem generat.
Ioan. 11. hac Chriſtus: *Ego ſum reſurrectio & vita: qu*
dit in me, etiamſi mortuus fuerit, viuet: & omn
viuit, & credit in me, non morietur in æternum.
lium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum,
1. Ioan. 4. *uamus per eum. Iuſtus autem ex fide viuit.* Deni
Rom. 1. *Viuo autem,* ait Paulus, *iam non ego, viuit vero*
Gal. 2. *Chriſtus.* Hinc D. Auguſtinus, *Duæ ſunt, in*
In Pſ. 70. ſerm. 2. *vitæ: vna corporis, altera animæ. Sicut vita co*
eſt anima, ſicut vita animæ Deus. Quomodo ſ
ma deſerat, moritur corpus: ſic anima mor
Li. de verbis Apoſt. ſerm. 13 c. 6 *ſi deſerat Deus.* Idem alibi: *Vnde viuit caro*
de anima tua. Vnde viuit anima tua? de Deo
Vnaquæque harum ſecundum vitam ſuam viuit.
ro enim ſibi non eſt vita, ſed anima carnis eſt v
anima ſibi non eſt vita, ſed Deus eſt animæ vita. A
ergo debet ſecundum Deum viuere: non enim e
bitrix carni, vt ſecundum carnem viuat. Ergo q
cundum Deum debet viuere, ſi ſecundum ſeipſa
uat, deficit. Tunc autem recte viuit caro ſecun

anim

animam, ſi anima viuat ſecundum Deum. Et D.Bernardus: *Conſidera, ô anima, quid impendas corpori tuo, & inuenies ſine dubio quod vitam ei ſenſumque miniſtras: & vitam quidem inuenies in toto corpore vniformem, neque enim aliter viuit oculus quam articulus: ſenſum vero non ita. Quare ergo vt tibi quoque anima tua (quæ eſt ſine dubio Deus tuus) ſimilia largiatur. Neque enim viuere dicenda eſt anima, quæ veritatis non habet cognitionem, ſed adhuc mortua eſt in ſemetipſa: quemadmodum & ea ſine ſenſu, quæ necdum habet dilectionem. Eſt ergo animæ vita, veritas, ſenſus caritas.* Hæc Bernardus, qui quinque ſenſibus externis ſuum aſſignat etiam ſenſum ſpiritualem internum. Denique Ambroſius Chriſtum appellat vitam noſtram cum D.Paulo. Sic enim Chriſtus vita noſtra eſt, quia nobis gratiam promeruit, quæ vitam animæ tribuit. Cum enim D. Ioannes dixiſſet ipſum eſſe plenum gratia & veritate, adiecit: *Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia: quia lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Et Petrus diſertè Chriſtum vitæ auctorem vocat.

Serm. de vita & 5. ſenſibus animæ.

In c. 9. Luc. Coloſſ. 3.

Ioan. 1.

Act. 3.

[illegible] Eſt ergo gratia animæ vita: ſolet vero anima ad conſeruationem vitæ vti partibus quatuor præcipuis: corde, cerebro, hepate, & pulmonibus. Beneficio cordis membra omnia vitali calore fouet anima, ac omnibus ſpiritus vitales diffundit: hepatis ope ſanguinem conficit, ac corpus nutrit: cerebri auxilio mouet corporis membra: pulmonum adminiculo cor alioqui natura calidius refrigerat. In corde oĩum

13. Analogia vitæ ſpiritualis cum quatuor partibus nobilioribus corporis.

1 Corde.

primum ac poſtremum vita inſidet: eoque m[illegible]
tuo, animal non viuit. Animæ ſpiritualis [illegible]
caritas eſt, quæ ſpiritus vitæ per omnia mem[illegible]
diſpergit: & ſi ſpiritus in homine ſpirituali[illegible]
ſit, certo ſcias ipſum non viuere. Hinc per P[illegible]
Ezech. 36. phetam Ezechielem ait Dominus: *Auf[illegible]*
cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis co[illegible]
neum: & ſpiritum meum ponam in medio veſtri,
faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia [illegible]
cuſtodiatis, & operemini. Spiritus enim eſt [illegible]
gratia, ſeu anima ſpiritualis, qua vita in[illegible]
conſtat, quæ facit vt in præceptis Dei amb[illegible]
mus, & iudicia eius cuſtodiamus. Vbi ſpi[illegible]
non eſt, ibi, certum eſt nec vitam nec carita[illegible]
eſſe. Imo ſolemus nuncupari ſpirituales à ſ[illegible]
tu, non vtique humano, ſed diuino. Naſci[illegible]
Pſal. 103. enim hoc ſpiritu, teſte Pſalmiſta Regio. *E[illegible]*
(ait) *ſpiritum tuum, & creabuntur.* qui? ſpiri[illegible]
les, vtique à ſpiritu. Et D. Paulus originem [illegible]
Rom. 8. tæ huius à ſpiritu, & quidem infuſo, ma[illegible]
teſtatur. *Non enim*, inquit, *accepiſtis ſpiritum*
uitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum [illegible]
ptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater. E[illegible]
Gal. 3. per ſpiritum hunc filii ſpirituales ſumus. I[illegible]
ſcribens ad Galatas, *Hoc ſolum*, ait, *à vobis v[illegible]*
ſcere: ex operibus Legis ſpiritum accepiſtis, an ex [illegible]
ditu fidei? Sic ſtulti eſtis, vt, cum ſpiritu cœperitis, [illegible]
carne conſummemini?

Eſt ergo ſpiritus qui vitam dat homini in[illegible]
nam, qui informat, qui caritatem produc[illegible]
accendit, vt vim illius ſpiritus foras tamq[illegible]
ignis exerat. Illum petit Eccleſia, dum ita [illegible]

Excita, Domine, in Eccleſia tua ſpiritum cui B. Lau- *In Octaua*
rentius Leuita ſeruiuit: vt eodem nos repleti ſtudeamus *S. Laurentij.*
amare quod amauit, & opere exercere quod docuit:
Illud omnium primum à Deo petendum eſt:
ex bono enim ſpiritu tota vitæ ſpiritualis ſani-
tas exurgit. Idcirco Salomon hunc ſpiritum po-
ſtulauit. *Inuocaui*, ait, *& venit in me ſpiritus ſapien-* *Sap. 7.*
tiæ. Nihil præterea petiit Eliſeus à domino ſuo
in cœlum aſſumendo, quam vt duplex veni-
ret in ſe ſpiritus eius. Nec nobis negabitur,
quandoquidem & Chriſtus ſuggerit vt eum
grauiter petamus. *Quanto magis*, ait, *Pater veſter* *Luc. 11.*
de cœlo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe: Apoſto-
lis vero quid primum omnium miſit Domi-
nus, & quid ſpirituales eos effecit? certe Spiri-
tus ſanctus: alioquin illitterati & animales e-
rant, rudes & impoliti: ſpiritu tamen feruen-
tes, ignei, nubibus celeriores, tonitruis haud
abſimiles euaſerunt, accenſi nimirum igne quē
Deus in terram miſit, quem accendi diffundiq;
voluit. Is vnice nobis petendus eſt. Hic ſuffi-
cit vires, corroborat animum, hic magna &
ardua aggreditur, ſeque eſſe in homine factis
ipſis teſtatur. Ita orabat Dauid: *Cor mundum* *Pſal. 51.*
crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſce-
ribus meis. Ne proiicias me à facie tua, & ſpiritum ſan-
ctum tuum ne auferas à me: Redde mihi lætitiam ſa-
lutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. quem
ſi obtineat, paratum ſe oſtendit ad ſpiritum
hunc diffundendum, egregiaque opera patran-
da *Docebo*, inquit, *iniquos vias tuas, & impii ad te*
conuertentur. Requiritur ergo in vita ſpiri-

tuali cor, & quidem feruens, quod valeat ſpi-
tus vitales per corpus transfundere.

21, Verum quid proderit cor homini, ſi ce-
2. Cerebro. bro, id eſt, lumine ac moderatore, careat, q-
motus omnes excitentur ac dirigantur? Vita e-
go ſpiritualis ſuum cerebrum habet, ſuas in-
Fidei neceſſitas. ligentias, & in primis fidei lumen: cuius ope-
tio adeo neceſſaria eſt, vt oculorum obtutu-
capite: ſic intellectus in anima rationali: ei-
defectu, inſani & fatui amenteſque ſapient-
mi quique coram Deo reputantur: eſtque pr-
cipium ſpiritualium operationum, ſine quo-
Deum amare, nec ſancte operari, nec deni-
vlla ratione ſaluari poſſumus. Ideo Habac-
Habac.2. *Ecce qui incredulus eſt, non erit recta anima eius*
metipſo. Ignorat enim natura finem ſuum, o-
que habet directore, qui ſurſum tendere-
ceat: alioquin ad infima ſemper demerg-
Pſal.11. vel *in circuitu ambulat*, in quo nec principiu-
finis inuenitur.

Lumina ſpiritualia, ſeu oculi. Primum lumen, fides. Ipſa ergo fides eſt quæ animum attollit ſu-
naturam, ac docet vt interno oculo in cœ-
intendat, & rationibus nitatur in agendo: n-
naturalibus modo, ſed maxime diuinis: h-
nim ſunt ſolidiſſimæ & irrafragabiles; natur-
vero pertrahunt in fines humanos, inanes &-
nos, actusque ipſos in ordine naturalium a-
num relinquunt, qui vel mali vel non mer-
rij ſunt. Accedit quod hiſce frequenter dec-
mur, cum fallaces ſint: raro etiam fit vt effic-
ter perſuademus aliis, quod à Deo mo-

debeant homines ad agendum : rationes vero ſupernaturales efficaciores ſunt, iiſque nituntur fundamentis, quæ refutari ac conuelli non poſſunt, & intellectum conuincunt. Iſte oculus non fallit: certior eſt lumine ſolis, oculo corporis, & quolibet intellectu creato, etiam Angelorum. Obiecta enim ſubinde poſſunt aliter apparere, quam reuera ſint: etiam oculus male affectus male iudicat: ſed lumen fidei, quæ primanititur veritate, falli non poteſt, nec fallere. *Matth. 24.* *Cœlum & terra tranſibunt*, *verba* primæ veritatis *Fidei vſus.* *non præteribunt*.

Verum cum ceteris certior ſit hic oculus, tamen cur vtimur frequentius & aſſentimur ſecurius luminibus hiſce corporis mendacibus? Si proficiſci lubet, aperio oculos: ſi de vita, ſi de re familiari, de defenſione honoris agatur, mentem attollo, ſerio cogito, voluo & reuoluo; cur interea luminis adeo certi fideique præſidium negligo? Sane plurimi mortalium, & quidem qui fidem profitentur, fidei non magis vtuntur, quam ſi à fidelium grege ſeiuncti eſſent, aut certe fides vlla non eſſet. Signum eſt ergo eos vel nõ viuere, vel ſponte ruere velle in ſuum exitium. Longa & periculoſa eſt via quæ ducit ad æternam vitam: qui ibis non apertis oculis? quot putas ſunt præcipitia? quot hiatus? quot cauernæ quas fodiunt aduerſarij tui? & ſi cogitas de vita temporali, eiuſque ſubſidiis, cur non de vita æterna? Cur finis hic non aſſidue obuerſatur animo, cum vita tua via ſit tenebroſa, quæ ad finem illum tendit, & ſine lu-

ce in tenebris ambulare non poſſis? Si fide
oculo vtereris, Deum vbique præſentem vi
res, caueres ne quid cogitares, diceres, facere
quod Maieſtatis eius oculos offenderet: ſi
te lapſus fuiſſes, ſaltem cum templum ingre
reris, crucifixi Chriſti videns effigiē, ſpinis
ronati, verberibus attriti, vulneribus confo
fide excitatus indubie dicentem audires h
pro te Dominum tuum ſuſtinuiſſe, exprob
tem tibi delicias, mollitiem, impietatem, in
ſtantiam, ingratitudinem: denique quidqui
bidinoſe, iracunde, nefarie egiſſes, id tibi d
no Spiritu improperari: vnde tibi calcar ſi
ſubiiceretur vt in te exardeſceres, ad pedes
cerdotis accideres, & ſanus domum red
Alioquin, ſi ſopita fidei lampade incedas,
deris frequentius ad enormes ſcopulos: n
tibi ſacra, non profana, non verbi Dei fulm
non Myſteria tremenda (quæ immotus, exc
& inuerecundus, quaſi in foro ſtares, aut
ſtatua inſenſibili, conſpicis) amplius pro
runt, quam ſi tu ipſe ſtatua eſſes inſenſibilis,
hilque de ſuprema illa Maieſtate dignum h
mine Chriſtiano conciperes.

Secundum lumen, ſapientia.

22. Sed ad alios mentis oculos tranſeo. P
ter hanc fidei lucem, caritatem comitatur ſ
entia, quæ & fide illuſtrior, & maiores, the
ros ſecum deuehit. De hac Salomon cum di
ſet ſe ſuper ſalutem & ſpeciem dilexiſſe, & p
poſuiſſe pro luce habere illam, addidit: *Quo*
inexſtinguibile eſt lumen illius, venerunt autem m
omnia bona pariter cum illa, (comitatur en

Sap. 7.

ca

caritatem, quæ virtutes omnes ſuo quaſi ſinu complectitur) *& innumerabilis honeſtas per manus illius,* (omnium enim operum: quæ accepta caritate exercemus, honeſtas à ſapientiæ luce ſplendeſcit) *& lætatus ſum in omnibus: quoniam antecedabat me ſapientia, & ignorabam quoniam horum omnium mater eſt. Infinitus theſaurus eſt hominibus: quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei.*

Ex hac lex caritatis procedit. Quam præſtans legiſlator! Si felices putentur reſpublicæ quibus ſapientes imperant, quam felices animæ quibus præeſt ſapientia, quæ à diuino Spiritu haurit quidquid habet! *Fons ſapientiæ,* inquit Eccleſiaſticus, *verbum Dei in excelſis, & ingreſſus illius mandata æterna.* In homine riuus quidem legis & ſapientiæ æternæ eſt, & mandata æterna cum illo de cœlis defluxerunt. *Eccle. 1.*

Agit ergo ſapientia in mente legislatorem, & præſidet rebus omnibus diuinis, & luce ſua demonſtrat. Prima eius lex eſt. Deum eſſe diligendum, eundemque eſſe timendum. Vt enim ex ſole calor ac ſplendor promanat; ita ex gratia, ſole animæ noſtræ, ſapientiæ lumen & calor amoris diuini procedit: & quia timor & amor ab eodem vtero manant, & vnus ſine altero eſſe non poteſt, ſoror caritatis eſt timor Domini: qui ſubinde nihilominus amoris mater dici ſolet, ſicut & ſapientiæ. Idcirco Sapiens ait: *Dilectio Dei honorabilis ſapientia. & Radix ſapientiæ eſt timere Dominum & rami illius longæui.* Oritur enim ipſa ſapientia ex timore: non *Leges ſapiētiæ.* *Eccle. 1.*

Ibidem. tantum ex germana caritatis ſorore, ſed etia[m]
ex imperfecto timore. *Initium* enim *ſapientia ti-*
mor Domini, & cum fidelibus in vulua concreatus.
Nobilitatur idem ipſe timor Domini & per[fi-]
citur acceſſione caritatis & ſapientiæ: nec am-
plius timor ſeruilis, ſed filialis eſt: ita fit vt [fi-]
nobiliores ſint parente, & ab iiſdem parens [no-]
bilitetur ac perficiatur. Hunc preſcribit ſapie[n-]
tia, internus legislator, in primis, hunc com[men-]
dat, hunc attollit, vt caritatis fratrem germa[num,]
cum quo perpetuo graditur, & cui inſeparabi[li-]
ter adhæret. Idcirco Sapiens ſic eum comme[n-]
dat, vt non radix tantum, ſed corona ac orn[a-]
Eccle. 1. mentum ſapientiæ ſit. *Corona* (ait) *ſapientia[e ti-]*
mor Domini, replens pacem & ſalutis fructum. Ti[mor]
Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona ex[ul-]
Luc. 10. *tationis.* Eſt ergo legum omnium prima & m[a-]
xima: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,*
Matth. 22. *& ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex*
omni mente tua: & proximum tuum ſicut teipſum. In
his duobus mandatis vniuerſa Lex pendet, & Prophe-
tæ. Omnes enim leges, tam diuinæ quam hu-
manæ, ac virtutum omnium, eo tendunt, vt
Deo, nobis, & proximo, cuique quod ſuum e[ſt,]
reddamus. Fert ergo præterea leges omnes
quas Chriſti gratia, & caritas quam in nos eff[un-]
dit Spiritus ſanctus, continet. Caritas quippe ſe-
cum pertrahit virtutes omnes ſupernaturales
& infinita dona atq; auxilia, quibus anima tu[m]
ornatur, tum perficitur, iuuaturq; in virtutu[m]
exercitiis. Sapientia ſingulis his virtutibus lum[en]
ſuum præfert: & quis finis, quod medium, qu[æ]
obl-

obligatio ſit, ſuo ſplendore commonſtrat. Hanc Paulus vocat legem ſpiritus vitæ. *Lex* (inquit) *ſpiritus vitæ liberauit me à lege peccati & mortis.* & D. Ioannes vnctionem vocat, quod gratia Spiritus ſancti oleo comparetur, quod lucet & vngit: reſque impolitas & aſperas leuiget, atque inſtrumenta rubigine obducta abſtergat, animæque noſtræ facultates incultas, ad virtutis exercitia lentas, ac rebelles, grato quodam lumine atque vnctione demulceat ac inflectat, quod eleganter Regius Propheta expreſſit, dicens: *Lex Domini immaculata, conuertens animas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus, permanens in ſæculum ſæculi: iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum.* Quibus omnibus & Legis inclinationem & facilitatem ex ſapientiæ vnctioniſque præſentia in diuinæ Legis obſeruatione exaggerat: lenit enim incredibiliter hæc vnctio, & ſaporem ipſis virtutum exercitiis alioquin amariorib. infundit. Qua de re D. Bernardus gratioſe (vt ſolet) ſuper Cantica. *Licet namque* (ait) *& ſapientia potens, & virtus ſuauis exiſtat: vt tamen proprias quibuſque reddamus vocabiles ſignificantias, vigor virtutem, ſapientiam placiditas animi cum ſpirituali quadam ſuauitate demonſtrat. Hanc puto ab Apoſtolo deſignatam, vbi poſt multa hortamenta pertinentia ad virtutem ad iecit quod ſapientiæ eſt: In ſuauitate, in Spiritu ſancto. Igitur ſtare, reſiſtere, vim vi repellere, quæ vtique in*

Rom. 8. *2. Ioan. 2.* *Pſal. 18.* *Serm. 85. in Cant.* *2. Cor. 6.*

partibus virtutis deputantur , honor quidem, ſed labor eſt. Non eſt enim idipſum, honorem tuum labore ſe defendere, & quiete poßidere: non eſt idem, virtute agi, & virtute frui. Quidquid virtus elaborat, ſapientia ordinat, deliberat, moderatur, virtus exequitur. Sapientiã ſcribe in otio, ait Sapiẽs. Ergo ſapientiæ otia negotia ſunt: & quo otioſior ſapientia, eo exercitatior in genere ſuo. E regione virtus exercitata clarior eſt: eoque pretioſior quo officioſior. Et ſi quis ſapientiam virtutum ſaporem definierit, non à vero deuiaro videbitur. Virtutem amor eſt, labor non eſt. ſed ſapor. Et forte ſapientia à ſapore dominatur , quod virtuti accedens quaſi veluti condimentum ſapidam reddat, quæ per ſe inſipida quodammodo & aſpera ſentiebatur.

Eccle. 38.

Tertiũ lumen Prudentia.

23. Sed ad tertium mentis ſupernaturalis lumen venio , cui prudentiæ nomen eſt, cuius tota vis in conſiliis ſuggerendis, in actionibus virtutum ad finem ſuum dirigendis , in impedimentis rerum gerendarum detegendis a que amoliendis conſiſtit : vocatur enim à Philoſopho *recta ratio agibilium* , à Diuo Auguſtino *rerum bonarum & malarum & neutrarum ſcientia* : eſtque aurigæ ſimilis, qui currum trahit per vias planiores , fugit cœnoſos ſinus , vallium ſtagna , collium rupes, & ad finem deuehit præſtitutum : eſt & nauis gubernator , ſedenſque in puppi , Syrtes & Charybdes vitans , portum quærit : eſt denique dux belli , oſtendens quid , quando, vbi , qua ratione , cur agendum , confligendum , diſſimulandum , fugiendum , aggrediendum , omittendum. De hac in

Lib 6. Ethi c.5.

Lib. 83. q. in 31. tom. 4. & lib. 1. de libero arb. c.13. tom. 1. ex Cic. lib. 1. Officiorũ.

Similia.

quitur Paulus : *Prudentia ſpiritus, vita & pax.* Rom. 8.

Hęc prudentia eo nobilior eſt humana, quod hęc à natura, illa à Deo inhabitante proueniat. Humana poteſt fallere & falli : hæc eo certior & conſtantior, quod ab eo proueniat, qui nec mutari poteſt. Sicut ergo in rebus agendis ea quæ ad cognitionem ſpectant, à fide, à ſapientia peti oportere reputamus : ita conſilia ac directiones à prudentia requirenda eſſe: nec illius infrequentiorem vſum requiri, quam fidei, ſi rite, ſapienter, perfecteque agere velimus. Parum enim prodeſt diuina cognoſcere, ſi male, temere, & imprudenter agamus : quare à Deo nos dependeamus neceſſe eſt, in omnibus ad ipſum tamquam ad tabernaculum recurrentes : ſæpeque dicamus cum Sapiente: [illegible] *Domine ſapientiam de ſede magnitudinis tuæ* Sap. 9. [illegible]*m ſit & mecum laboret: vt ſciam quid acceptum ſ*[illegible] *apud te omni tempore.* omni, inquam, tempore, non vno anno, ſemel, aut aliquoties: non in die nec in grauib. operibus tantun, ſed in omni opere & tempore. Sic Tobias ſapienter filium ſuum erudiebat. *Omni tempore*, ait, *benedic Deum, & pete ab eo vt vias tuas dirigat, & conſilia tua in ipſo permaneant.* Tob. 4.

24. Varia alia ſunt lumina quę Deus immittit, pro loco, tempore, & neceſſitate, eaque frequentiſſima: parum enim iuuarent interna illa dona, ſi ſol iuſtitię *qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos*, perſępe faciem ſuam non oſtenderet : & vere oſten-

Quartum lumen actuale à Deo miſſum.

Matth. 5.

oſtendit:ſi enim homo attenderet,ſane cog-
ceret nullum vmquam tentari, quin ſolis ip-
radius aliquis diffundatur cœlitus,& conſili-
ſuggerat;nihil à quoquam agi alicuius mom-
ti, quin diuinus Spiritus, ſi modo non præ-
temus,viam ad recte ſapienterque agendū a-
riat,aut, ſi quid fugiendum, ad minimum c-
tandi occaſionem præbeat, Ad quid vero tu-
lum ? vt nempe maius lumen à Deo accipi-
modo petieris. Imo profecto ne cogitan-
quidem conſiliorum optimorum lux ſæpe
ritur, eaque ſuggerit, quæ ad Dei obſequi-
boni communis vtilitatem,quę ad noſtru-
natorumque commodum faciunt. O ſi oc-
non clauderemus! ô ſi videremus ſpiritual-
Ioan. 1. lum ſolem. *illuminantem omnem hominem ve-*
tem in hunc mundum, vbique lucentem,
ſplēdidius ſole iſto corporeo! *In tenebr*
tenebræ eum non comprehendunt. Ideo ten-
dentur,quia tenebricoſos habemus m-
1. Ioan. 1. culos; ceteroquin vbique *Deus lux eſt, &*
in eo non ſunt vllæ.

Certo crede, & nullatenus dubita:frequ-
tius Deus internis facibus noſtræ mentis o-
los perſtringit, quam ſolem videamus:ſed c-
ſumus,&, licet oculi non deſint, videre tu-
vel nolumus omnino , vel certe neglig-
Docet id experientia,quam à ſanctis viris d-
mus. Dauidis mihi ſufficiet vnica auctoritas
Regis quidem in regno ampliſſimo occup-
Pſal. 15. ſimi. *Prouidebam*, ait, *Dominum in conſpectu m*
Simile, *per: quoniam à dextris eſt mihi, ne cōmouear.* Sim-

enim ſumus iis qui in cæco carcere luminis nihil vident: viderent tamen, ſi egredi vellent: & tenebras amant, ſuauiſſimo ſolis lumine deſtituuntur. Et nos, carcere corporis huius detenti, tenebras cum carcere diligimus diuinum aetherem illuſtratum & latiſſime patentem negligimus, & à tenebris in tenebras demergimur.

3. Hepar ſeu meditatio diſtribuit cuique virtuti ac facultati ſuū alimentū ac nutritionem.

3. De corde & cerebro diximus, de hepate dicamus. Hepar conficit ſanguinem, ex quo nutritio & naturæ reparatio conficitur, & per totum corpus diſtribuitur. Sunt enim quædā virtutes omnino neceſſariæ, ſine quibus vita ſpiritualis ali conſeruarique non poteſt: & in primis meditatio, quæ hepar quodammodo dici poteſt & ſanguinem conficit ſpiritualem, & eum per totam animam eiuſque facultates, potentias, & virtutes infinitas diſtribuit: maſticat enim diuina pabula, & virtutum exercitia, & coquit calore caritatis, ac ſingulis virtutum habitibus alimentum incrementiq; occaſionem porrigit. Quare ſpirituales eſſe non poſſunt, qui res diuinas non ruminant, de iis ſedulo cum Deo non conferunt, & vere numquam cogitant. Hinc non bona concoctio, nulla nutritio, καχεξία, maluſque habitus, ac animi deſperatio: non enim aliter vnquam venit in mentem quid Deo, quid hominibus debeamus, in quo deficiamus, qua ratione ad virtutem excitabimur, quomodo proficiemus, niſi meditationis exercitio! hinc frequētes caſus in grauia peccata, ſubinde etiam letalia. Nihil ergo ſic vi-

tam

tam ſpiritualem conſolidat, nihil ita ſtabili corroborat, ſicut pia ac feruens rerum diui rum meditatio, quæ nobis defectus obiicit, bligationem erga Deum exponit, deſideri rum æternarum conciliat, fœditatem pec depingit, virtutis pulchritudinem repræſen denique vitiorum omnium fibras ſuadet e uellendas, Dei caritatem ac virtutum amo inſerendum, & aſſiduo labore augendum perficiendum.

4. Pulmones orationem deſignant.

26. Quod de pulmonibus diximus, op orationi congruit: quæ non infrequentio debet, quam pulmonum aſpirationes ac r rationes: iis enim cœleſti aere cor homi credibili modo refocillatur: nulluſque vnq ad Deum aſpirat, quantumcumque bre quin attrahat nouum ſpiritum, cor conf gratiam augeat, & in Deo, ſi ita aſſueſcit, quieſcat.

Spiritu viuere & ambulare quid.

27. Concludam hanc ſententiam coh tione D. Pauli feruentiſſima: *Si ſpiritu viui ſpiritu & ambulemus.* Multi ſunt qui non bulant: ſi cauſa quæritur, ea eſt, quia ſpiritu viuunt. Viuebat Paulus ſpiritu, qui dic *Viuo autem, iam non ego, viuit vero in me* Chri & *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt fili* Viuunt, inquam: & ſi Spiritu Dei acti, Pa nomen inclamant: vnde addit: *Non enim a piſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed a piſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo cla mus, Abba pater. Ipſe enim Spiritus teſtimon reddit ſpiritui noſtro quod ſumus filij Dei: ſi autem*

Gal. 5.
Gal. 2.
Rom. 8.
Ibidem.

&

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

& heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Chri-
ſti. Verum hæc quidem de anima: quid vero de
miſero hoc corpore, in quo tamen viuit & im-
peret ille Spiritus? Reſpondet Apoſtolus:
Quod ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit IESVM *à mor-* Ibidem.
tuis, habitat in vobis: qui ſuſcitauit IESVM *Chriſtum*
à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra, pro-
pter inhabitantem Spiritum eius in vobis. Et quia
in hoc corpore infirmitates multæ ſunt, *Spiritus* Ibidem.
adiuuat infirmitatem noſtram: nam quid oremus,
ſicut oportet, neſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro
nobis gemitibus inenarrabilibus: & per IESVM *ha-* Epheſ.2.
bemus acceſſum ad Patrem. at quomodo? *in vno*
Spiritu Magnus theſaurus eſt hic Spiritus: illum
cuſtodite: viuat, ardeat: *Spiritum nolite extin-*
guere. Tenet in manu Apoſtolus *gladium Spiri-* 1. Theſſ. 5.
tus, quo deturbat quaquauerſum aduerſarios; Epheſ.6.
denique *corroboramur per Spiritum in interiori ho-* Epheſ 3.
mine. Bene docet, inquies, Paulus; ſed in quo ſpi- Rom. 9.
ritum ſuum prodit? *Veritatem dico in* CHRISTO
non mentior: teſtimonium mihi perhibente conſcien-
tia mea in Spiritu ſancto: quoniam triſtitia mihi ma-
gna eſt, & continuus dolor cordi meo: optabam enim
ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.
Magna ſane vis ſpiritus, magna caritas. Et poſt- Rom. 8.
quam multa de ſpiritu capite octauo ad Roma-
nos dixiſſet, ita concludit: *Quis ergo nos ſeparabit à*
caritate CHRISTI? *tribulatio? an anguſtia? an fa-*
mes? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an
gladius? (ſicut ſcriptum eſt: Quia propter te mortifica-
mur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis) ſed in
his omnibus ſuperamus, propter eum qui dilexit
nos,

Gal. 6. *nos* & in fine epiſtolæ ad Galatas, *De cetero, ait,*
2. Cor. 4. *mo mihi moleſtus ſit: ego enim ſtigmata Domini*
in corpore meo porto. & alibi, *Semper*, inquit, *mor*
catione Ieſu in corpore noſtro circumferentes, vt
Ieſu manifeſtetur in corporibus noſtris. Semper
nim nos, qui viuimus, in mortem tradimur propter
ſum, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra. N
ergo tantum D. Paulus verbis prædicat ſpiri
ac caritatem, ſed factis ipſis probat.

Inopiã ſpiritus defectuum & vitiorum eſſe cauſam Si igitur caritas, eiuſque vigor & vita, deſid
tur in nobis, & cauſam ſciſciteris: en in pro
ptu eſt: deſideratur enim ſpiritus. Cur orare
cis, eleemoſynam dare, ignoſcere delinque
laborantibus opitulari? Diuinus, inquam,
ſideratur ille ſpiritus, qui ſe ſemper oper
manifeſtat. Cur non ſapit lectio ſpiritu
cur deſipit meditatio? cur in verbi Dei en
tiatione languor & marcor faſtidioſe nau
Deeſt vere ſpiritus. Cur propendes ad ob
cta ſenſuum, lubenter à creaturis ſolatio
mendicas, otioſus orbem circumcurſas, me
lubens diutius aſſides, officia diuina vt proli
ra faſtidis, labores auerſaris, de ſanitate ſol
cogitas, teque infinitis morbis obſitum opi
ris, indulges quantum potes ſomno, qui
luſui, recreationibus, de quibus audis au
& te in iis audiri & credi cupis? Hæc omnia
ſpiritus indigentia proueniunt. Idcirco gr
oratione inſiſtit Apoſtolus: *Spiritum nolite ex*
1. Theſſal. 5 *tinguere.* His vero omnibus ſpiritus feruoris e
Rom. 8. tinguitur, & reuiuiſcit ſpiritus carnis. Sed *debi*
quæ res in cælis bea- *res ſumus non carni, vt ſecundum carnem viuamus*

enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini: ſi au- *tos efficiat.*
tem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Nolite *Gal.6.*
errare: Deus non irridetur, quæ enim ſeminauerit ho-
mo, hæc & metet: quoniam qui ſeminat in carne ſua, de
carne & metet corruptionem: qui autē ſeminat in ſpi-
ritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Spiritu ergo am-
bulate, & deſideria carnis non perficietis. Si igitur *ſpi-* *Gal. 5.*
ritu viuimus, ſpiritu & ambulemus. Apparebit nos
ſpiritu viuere, ſi opera noſtra ſpiritu magno, ar-
denti, & incenſo perficiantur. At vide an vel
etiam ambules, num iaceas, num loco hæreas,
an lente ambules; num retrocedas, aut etiam
aberres. *Tria ſunt* (ait Aguſtinus) *hominum ge-*
nera quæ Deus odit: remanentem, retro redeuntem, & *Lib. de no-*
errantem. Ab his tribus generibus malis, Domino *ad-* *uo cantico,*
iuuante, vindicetur & defendatur greſſus noſter. *ca.4.to.9.*
Dum vero cum ambulantes ſumus, alius tardius ambu-
lat, alius celerius, ambo tamen ambulant. Excitandi
ſunt ergo remanentes, retro redeuntes reuocandi,
errantes in viam ducendi, tardi exhortandi, celeres
imitandi. Et infra: *Quis eſt qui non proficit? qui ſe pu-*
tauerit eſſe ſapientem: qui dixerit, Sufficit mihi quod
ſum. Qui ſunt & retro redeuntes? qui ex continentia
conuertuntur in immunditiam, qui ex ſancto & ſingu-
lari bono propoſito virginitatis diuertuntur in turpitu-
dines voluptatis, & corrupta mente corrumpunt ſimul
& carnem. Hos increpat Apoſtolus Petrus, dicens: Me-
lius illis erat non cognoſcere viam ſalutis, quam cogno- *2. Pet.2.*
ſcentes retro reſpicere. O *malum reſpicere retro! Vxor*
enim Loth, quæ liberata eſt à Sodomitis, contra præce-
ptum retro aſpexit: quod euaſerat, perdidit. Nec *imme-*

Y *rito*

rito in ſtatuam ſalis repente conuerſa eſt, vt fatu[os] etiam exemplo condiret. Qui ſunt & aberrante[s] [homi]nes hæretici, qui relicta veritatis via, errando p[er de]ſertum latrocinantur, & animas captant in pecca[tis,] præpediuntque ne quis ad patriam valeat per[uenire.] Hæc ille.

Vita ſpiritus vnde appareat. Si ergo ſpiritu viuimus, ſpiritu ambule[mus.] Spiritus & ambulare, & celeriter ire, & cu[rrere] monet & iuuat, ad brauium reportandum[. Si] quiſquam horum nihil faciat, eum quis no[n con]cludat non habere ſpiritum? Animam ho[minis] videmus, non in ſe, ſed in opere. Si quis ſtr[enue,] ſi generoſe, ſi heroice agat, magnanimum [ani]mus: ſi ardua aggrediatur, ſi ferat labores, [ſi] difficillima quæque ſeſe obiiciat, conſta[nter,] fortem, inuictum reputamus, & præclara[animi] excelſi indicia prædicamus: at ſi languid[e agi]tur, ſi marcide, ſi inerter, iacentem animu[m ha]bere, inertem, deſidem, torpidum, proſtr[atum,] vix denique animum habere, aut pæne e[xtinc]tuũ iudicamus. Non agnoſcitur ſpiritualis [homo] niſi ex ſpiritu, nec ſpiritus, niſi ex operib. ſpi[ritus.]

1.Cor.2. Prodit ſe nimis cito animalis homo, qui n[on per]*cipit ea quæ ſunt Spiritus Dei*, nec facit quę ſunt [Spi]ritus Dei: nec enim habet Spiritum Dei. *[Si quis]*

Rom. 8. *autem Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius.* [Non] viuit anima illa, non ſpirat diuina, vim ſpi[ritua]lem non exerit, inter eos eſt de quibus S. Iu[das]

Iud. in epi. loquitur, *animales, Spiritum non habentes.* A[ni]mo viuẽs mortuus haberi vult, vitam, actio[nes,] opera, quantum poteſt, oſtentat. Spiritual[is ve]ro homo vitam, opera, feruorem probare[...]

poteſt, niſi ſpiritu ambulet. *Si ergo ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus.* Gal. 5.

Mors vitæ ſpiritualis.

28. Huic vitę contrariatur mors animæ ſpiritualis: quæ nihil aliud eſt, quam ſeparatio gratiæ ſeu ſpiritus diuini ab anima: de qua Ezechiel: *Anima quæ peccauerit, ipſa morietur.* & Sapiens: *Os quod mentitur, occidit animam.* D. Paulus etiam, *Neſcitis*, ait, *quoniam cui exhibetis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius cui obeditis ſiue peccati ad mortem ſiue obeditionis ad iuſtitiam?* Denique Iacobus. *Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum conſummatum fuerit, generat mortem.* Pro hac morte extinguenda Filius Dei mortuus eſt. Pretium vitæ ſane magnum, quod homines tamen parui faciunt. Nunc de vita æterna diſſeramus.

Ezech. 18. *Sap. 1.* *Rom. 6.* *Iacob. 1.*

CAP. XXVII.

Quæ ſit vera vita.

Vitam peccati & dãnatorum, vitam non eſſe dicendam.

29. TRes vitas deſcripſimus: quarum vna ſane mors dicenda eſt, non vita. Quis enim peccati vitã dixerit vitam: niſi æternis ignibus peccatorem deputatum viuere cẽſeat ęterna vita, quia peccati vita æternum viuebit, nec ſuppliciis extinguetur æternis, etſi ipſe maxime velit. Verum talis vita in tormentis, id nominis non meretur: nec eam Scriptura dignatur vitæ nomine, ſed mortem